

Sveriges Konsumenter i Samverkan

- för ökat konsumentinflytande -

Hultsfred 2005-03-23

Remissvar

UD2004/67713/ERS

Utrikesdepartementet
103 33 Stockholm

Fördraget om upprättande av konstitution för Europa - DS 2004:52

Sveriges Konsumenter i Samverkan har beretts tillfälle att yttra oss. Vi överlämnar här några synpunkter

Konstitutionstexten innebär i vissa avseenden ett förtydligande och strukturering av hittills ingångna fördrag vilket är positivt men den har även inskrivet ett stort antal saker som inte hör hemma i en konstitution, bland annat fastläggs den ekonomiska politiken och förutsätts en fortgående militär upprustning (artikel I-41.3). Den innebär också försämringar ur demokrati- och konsumentperspektiv, dessutom är texten i många fall oprecis och ger intryck av önskemål mer än förslag. En positiv sak är sammanställningen av medborgarnas rättigheter som är klart och tydligt utformad.

Vi anser inte att konstitutionstexten skall antas i sin nuvarande form, den behöver en grundlig omarbetning där realistiskt och demokratiskt inriktade personer deltar i arbetet. En konstitution skall innehålla väsentligheter om hur lagstiftning skall ske och medborgarnas grundläggande rättigheter, inte vilken politik som skall drivas. Det finns inte heller något vägande skäl för att ge företag och institutioner samma typ av rättigheter som tillkommer medborgarna.

I artikel I-2 anges demokrati som ett grundläggande värde och detta håller vi med om. Tyvärr har detta inte genomsyrat hela konstitutionstexten, i några fall förbjuds demokratisk påverkan av vissa institutioner, till exempel gäller detta den europeiska centralbanken ECB. Demokrati betyder att folket skall styra, inte att det skall frånhända sig sitt inflytande under långa tidsperioder, i detta fall 8 år mellan varje val. En del av stadgandena i demokratiartiklarna är tveksamma, I-46.4 om europeiska partier speglar en uppifrånattityd, och I-47.4 visar bara hur svårt begreppet deltagande demokrati är när man försöker tillämpa det i Europaskala. Unionen är helt enkelt en för stor enhet för att kunna fungera bra ur demokratisk synpunkt.

Redan i artikel I-3.3 första stycket återfinnes exempel på sådant som inte hör hemma i en konstitutionstext. Textförfattarna synes inte, att döma av vad som sedan skrivs i artikel I-53.2,

Sida 1 av 4

Box 88, 577 22 Hultsfred

Tel 0495-498 34, 413 15

Fax 0495-136 78

skis-h@konsumentensamverkan.se,

Tegelviksgatan 40, 116 41 Stockholm

Tel 08-556 92 410

Fax 08-641 93 45

skis-s@konsumentensamverkan.se

hemsida: <http://www.konsumentensamverkan.se>

vara medvetna om att en balanserad budget inte låter sig förenas med en ekonomisk tillväxt, såvida inte en väsentlig skuldökning i stället sker hos antingen företags- eller medborgarkollektivet. Punkten I-3.5 bör med fördel kunna strykas, den säger ingenting.

I artikel I-4 garanteras fri rörlighet för kapital. Vi anser inte att den rörligheten är av obetingat värde för konsumenterna, detta skall vara ett område där de ingående staterna själva skall ha möjligt att lagstifta. I motsats till fördragstexten anser vi att miljö-, hälso- och uthållighetsskäl skall vara entydigt överordnade bestämmelserna om fri rörlighet för tjänster, varor och kapital.

Artiklarna om Monetär politik bör överhuvudtaget inte finnas med i konstitutionen. De är dessutom delvis dåligt eller slarvigt formulerade. Ett exempel är artikel III-186 där det i den första punkten stadgas att ”Endast sedlar utgivna av Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna skall vara lagliga betalningsmedel inom unionen.” I den andra punkten i samma artikel stadgas att ”Medlemsstaterna får ge ut euromynt i den omfattning som godkänns av Europeiska centralbanken.” Så som detta är formulerat innebär det att euromyntet inte längre blir lagliga betalningsmedel vilket knappast kan ha varit avsikten. Vi har inte undersökt om det redan nu är så att euromyntet inte är giltiga betalningsmedel.

Konstitutionen innehåller också artiklar om sysselsättning. I den första artikeln av detta slag, III-203, stadgas bland annat att unionen och medlemsstaterna skall arbeta för att arbetskraften är ”anpassningsbar och att arbetsmarknaden är mottaglig för ekonomiska förändringar”. Det är inte lämpliga formuleringar i en konstitutionstext. För balansens skull bör kanske nämnas att det även finns klart positiva skrivningar i detta avsnitt.

Det är också tveksamt om ett sådant avsnitt som det om jordbruk och fiske skall ingå i en konstitution, åtminstone till de delar som inte handlar om resurshushållning och miljöhänsyn. Att såsom i artikel III-229 ha med en bestämmelse om att det kan ”bli aktuellt med bestämmelser om gemensamma åtgärder för att främja konsumtionen av vissa varor.” är knappast något som är förenligt med god ekonomi vare sig för unionen som sådan eller för konsumenterna som i slutänden kommer att stå för kostnaderna. Detta är antingen en gummi- eller snömosparagraf som borde ha utmönstrats vid den första kontrolläsningen. I artiklarna III-231 och 232 finns bestämmelser om fastställande av priser, avgifter, stöd och kvantitativa begränsningar respektive avgifter för att återställa några icke närmare definierade jämvikter. Detta är, med undantag för bevarandet av naturresurser för framtida generationer, knappast förenligt med den fria marknaden som konstitutionen i andra stycken avser att främja.

Vi anser det inte försvarligt att europeiska unionen skall ha bestämmande inflytande över den allmänna strukturen hos en medlemsstats energiförsörjning eller dess val av energikällor enligt artikel III-234.2.c).

Den allmänna skrivningen om konsumentskydd i artikel III-235 är godtagbar med undantag för hänvisningen till artikel III-172 i den del den hänvisar vidare till artikel III-130.2 vars sakinhåll om rörlighet vi ovan invänt emot vid hänvisningen till I-4.

Beträffande transeuropeiska nät anser vi det liksom på många andra punkter dels mycket tveksamt om det överhuvudtaget skall ingå några bestämmelser om detta i en konstitution, dels är vi negativa till att man som i artiklarna III-246 och 247 föreskriver att transportsektorn skall subventioneras för att öka företagets marknadsräckvidd. Detta innebär att transportkostnader inte naturligt kommer att begränsa onödiga transporter, som är menliga ur

Sida 2 av 4

miljösynpunkt, särskilt vad avser angelägna minskningar av koldioxidutsläpp som unionen i andra sammanhang anser vara väsentliga.

Inte heller avsnittet 9 i kapitel III i konstitutionen som behandlar forskning och teknisk utveckling samt rymden är något som har att göra med grundläggande förhållanden för samhällets regler och funktioner. Artiklarna III-248 till III-255 bör strykas. Samma sak gäller artikel III-256 om energi eftersom man här låser fast ett politiskt mål, även om t ex punkt 1 c) i och för sig är vällovlig.

Artikel III-257 punkt 2 stadgar att det inte skall förekomma någon kontroll vid de inre gränserna. Detta är ett stadgande som snarast borde upphävas eftersom kontrollen haft en klart återhållande effekt på införsel av narkotika och även dämpat olovlig införsel av tobaksvaror och alkohol. Det kräver betydligt större resurser att övervaka ett helt landområde än att övervaka gränspassager. Vi anser här att unionsfördragen måste revideras, därför kan konstitutionstexten inte heller av detta skäl godtas i sin nuvarande utformning. I konsekvens med detta är inte heller artikel III-265.1.a och .2.e godtagbara.

Artiklarna III-279, 280 och 281 om industri, kultur och turism har inget berättigande i en konstitutionstext, inte heller III-282 till de delar som omfattar idrott.

Vi delar inte den syn som anges i kapitlet II om den gemensamma utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik, artiklarna III-294 till 313. Sverige har en lång tradition av alliansfrihet i militära sammanhang vilket har minskat våra påfrestningar i krigstid och underlättat arbetet med konfliktlösning i andra delar av världen. En del av unionens medlemsländer har fortfarande relationer med utomeuropeiska områden som innebär att man kan dra in EU i konflikter som kanske kan lösas på bättre sätt om enskilda medlemsstater har frihet att agera självständigt och inte pressas in i en gemensam utrikes- och försvarspolitik.

I artikel III-322.2 anges att rådet får anta restriktiva åtgärder mot fysiska eller juridiska personer m.m. Detta slags åtgärder, som vi förmodar vara av typen terroriststämpling, har i ett antal fall visat sig sakna grund och är förmodligen stridande mot de mänskliga rättigheterna. När detta skrivs pågår en domstolsprövning om detta är fallet beträffande en svensk medborgare. Mot bakgrund av det som inträffat syns det uppenbart att rättssäkerheten åsidosatts i åtminstone några fall. Vi anser att sådana ärenden ej skall ligga inom rådets befogenheter utan prövas i det land där personerna befinner sig.

I avdelning VI, unionens funktion, kapitel 1, institutionella bestämmelser, avsnitt 1, institutioner, underavsnitten 2 och 3 avseende respektive det europeiska rådet och ministerrådet anges att medlemmar av råden kan företrädas av en annan medlem. Eftersom en rådsmedlem representerar en medlemsstat finner vi det egendomligt att en stat i detta sammanhang kan representeras av en annan stat. Dessa stadganden bör utgå ur konstitutionen och varje stats representation lösas på ett annat sätt om inte den ordinarie representanten kan delta.

I kapitel II Ekonomisk och monetär politik, artikel III-177, anges att det för unionen som helhet skall föras en enhetlig ekonomisk politik. Med tanke på de stora olikheter som existerar inom unionen är detta med största sannolikhet olämpligt och kommer att leda till onödiga spänningar och problem eftersom de lokala förutsättningarna knappast kommer att utjämnas

särskilt snabbt. Många ekonomer ifrågasatte mot denna bakgrund också det lämpliga i att skapa ett så stort valutaområde som Euroområdet utgör och framförallt avses omfatta.

Ett allmänt intryck av de olika beslutsförfarandena som skall tillämpas i olika sammanhang är att man försökt snickra ihop en kompromiss där det i alla fall inte skall finnas några klara förlorare. Det hela har blivit ganska rörigt och underlättas inte av en mängd hänvisningar fram och tillbaka i många av artiklarna. Det vore uppenbarligen bättre med en organisation som hade en mer begränsad målsättning där man kunde ha en klar och tydlig beslutsordning. Det föreliggande förslaget speglar naturligtvis dagens verklighet och problem men dessa kan nog bara lösas genom att analysera vad som verkligen behöver vara gemensamma beslut och lämna resten till de enskilda länderna.

Med tanke på de stora förändringar som kan förutses på grund av klimatförändringar och kommande miljö- och resursproblem, stora befolkningsförflyttningar m.m. så ter sig stadgandet i artikel IV-446 om att fördraget har ingåtts på obegränsad tid som något realistiskt. Det vore kanske bättre att ha ett avtal som är utformat så att det gäller i 50 år och sedan förlängs efter eventuell omprövning med regelbundna intervall, såvida inte avsikten är att skapa en ren statsbildning.

Avslutningsvis vill vi framföra behovet av att väsentligt omarbete förslaget och begränsa det till vad som bör ingå i en konvention och ta bort sådant som är allmänt tyckande eller direkt ingripande i utvecklingen av vissa politikområden, även sådana som lämpligen ligger på det lokala planet.

Med tanke på vad som ovan sagts bör medborgarna involveras på ett djupare sätt och det framstår som helt självklart att en folkomröstning måste utlysas. Förslaget är inte av den karaktären att beslut kan överlåtas till ”folkvalda” som i det politiska arbetet ofta har motstridiga uppfattningar.

Hälsningar

Sveriges Konsumenter i Samverkan

Bengt Ingerstam
ordförande

I utarbetandet av detta remissvar har
deltagit från styrelsen Per Almgren